Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1944 kl. 5 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen, m. m.

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 130 i första kammaren av herr *Wahlund* m. fl. och nr 205 i andra kammaren av herr *Svensson* i Grönvik m. fl., vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förnyad utredning av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten för fysiska personer, vilken utredning främst skulle ha till ändamål att praktiskt utforma ett system med efter försörjningskostnaderna anpassade direkta skatteavdrag, vilket i de lägre, skattefria inkomstklasserna skulle övergå i ett system med barnbidrag, avseende att i de lägsta inkomstklasserna lätta barnfamiljernas försörjningsbörda»;

2) motionen nr 52 i andra kammaren av herr *Brandt* m. fl., vari föreslagits, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsam utredning angående en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan mellan landets medborgare genom införandet av ett system med direkta barnbidrag»; samt

3) motionen nr 387 i andra kammaren av herrar *Lundell* och *Eriksson* i Frägsta, vari hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag om sådan ändring av beskattningen av äkta makar, att denna ej ökas till följd av äktenskapets ingående».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag). Grundavdrag åtnjutes av såväl familjeförsörjare som ensamstående med visst efter den ortsgrupp, till vilken hemortskommunen hör, varierande belopp, nämligen med 340 kronor i ortsgrupp I och i högre ortsgrupp med ett för varje ortsgrupp med 40 kronor ökat belopp. Skattskyldig, vilken under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kro-

nors inkomst, är berättigad att, utöver grundavdrag, åtnjuta familjeavdrag. Familjeavdraget utgör, med lika belopp för hustru och varje barn, i ortsgrupperna I och II 160 kronor, i ortsgrupperna III och IV 180 kronor samt i ortsgrupp V 200 kronor.

Jämlikt 16 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt äger skattskyldig fysisk person under samma förutsättningar som enligt nyssnämnda bestämmelse i kommunalskattelagen åtnjuta statligt ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag), vars storlek ävenledes bestämmes med hänsyn till den ortsgrupp, dit den skattskyldiges hemortskommun hör. Grundavdraget och familjeavdraget för hustru utgöra vart för sig i ortsgrupp I 600 kronor och i högre ortsgrupp ett för varje ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. Familjeavdraget utgör för vartdera av de två första barnen, för vilka avdrag åtnjutes, i ortsgrupp I 460 kronor och i högre ortsgrupp ett för varje ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. För vart och ett av de övriga barnen utgör familjeavdraget i ortsgrupp I 700 kronor och i högre ortsgrupp ett för varje ortsgrupp med 60 kronor höjt belopp.

Enligt 51 § kommunalskattelagen upptages fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret och vilkens inom hemortskommunen beräknade taxerade inkomst icke uppgår till 600 kronor, icke till beskattning för sådan inkomst. Enligt 52 § 1 mom. samma lag taxeras äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Äkta makars skatteplikt bedömes med hänsyn till makarnas sammanlagda inkomst. Även ortsavdrag och beskattningsbar inkomst beräknas för makarna gemensamt. Med avseende å statsbeskattningen finnas bestämmelser av motsvarande innehåll i 17 § 5 mom. och 19 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt i 4 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet.

1941 års familjebeskattningssakkunniga ha i sitt betänkande med förslag till ändrade grunder för familjebeskattningen (SOU 1943: 3) anfört bl. a., att det vid en undersökning av familjernas beskattningsförhållanden framginge, att önskemålet om en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan endast i ringa utsträckning kunde tillgodoses genom en ändring av grunderna för den statliga inkomstbeskattningen. Den övervägande delen av familjeförsörjarna med barn betalade nämligen, såsom redan 1936 års skattekommitté påpekat, ingen eller så ringa skatt till staten, att skattens eftergivande icke skulle medföra någon nämnvärd lindring i deras försörjningsbörda. Det bleve — åtminstone för de lägsta inkomsttagarnas vidkommande — erforderligt, att det allmänna i en eller annan form lämnade direkta bidrag till barnens försörjning. Användandet av bidragsformen uteslöte dock icke, att utjämningen i de fall, då skattens storlek det medgåve, åstadkommes genom skattelättnader. De sakkunniga uttalade, att frågan om en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan skulle på ett tekniskt enkelt och i sak tillfredsställande sätt kunna lösas genom ett system av barnbidrag

och avdrag direkt å skatten. Den metod, som därvid kunde komma i fråga och som varit föremål för de sakkunnigas undersökning, innebure, att de nuvarande skattefria avdragen helt slopades och att utjämningen av barnförsörjningsbördan i huvudsak åstadkommes genom ett för alla barn lika bidrag. För den med inkomsten stigande barnkostnaden erhölles kompensation genom avdrag direkt å skatten med viss procent av det taxerade beloppet för varje barn. Efter avdraget återstående skattebelopp tänktes kvittat till motsvarande belopp mot barnbidraget. Överstege bidraget skatten utbetalades överskottet kontant eller i form av anvisning å naturaförmåner. Emellertid ansåge de sakkunniga detta systems genomförande innebära en så betydande kostnadsökning, även om hänsyn toges till möjligheten av besparingar å andra statliga och kommunala utgifter, att de sakkunniga i rådande statsfinansiella läge icke ansåge sig kunna framlägga förslag därom. Enligt de sakkunnigas förslag skulle fördenskull skattelättnaden för familjer med barn åstadkommas genom höjning av avdragen för barnen, varemot ortsavdragen för ensamstående skattskyldiga och makar utan barn skulle minskas. Frågan om en mera effektiv utjämning av barnförsörjningsbördan än som kunde vinnas genom enbart lättnader i beskattningen borde emellertid, så snart omständigheterna det medgåve, upptagas till omprövning och därvid behandlas som en del av ett socialpolitiskt problem, som berörde såväl staten som kommunerna.

I de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 har föreslagits avskaffande av de nuvarande barnavdragen och inrättande av efter försörjningskostnaderna anpassade fasta, direkta skatteavdrag för varje barn. Huruvida skatteavdraget borde vara lika för alla barn eller stiga med inkomstens storlek kunde diskuteras. För de högre inkomstklasserna torde en lämplig avvägning i skattetrycket efter försörjningsbörda måhända nödvändiggöra ett skattesystem, i stort sett likartat med det nuvarande vad beträffar skatteskillnaderna mellan ensamstående och familjer med olika försörjningsbörda. Systemet borde emellertid tekniskt utformas så, att dessa skatteskillnader komme att bestå, när en gång skattesatsen sänktes. Så snart differensen i skatt mellan familjer med olika barnantal nedginge till exempelvis 200 kronor per barn, bibehölles detta fixa barnavdrag konstant i de lägre inkomstklasserna. För varje barn skulle alltså 200 kronor utan behovsprövning såsom barnbidrag avdragas från den debiterade bruttoskatten. Om skillnaden mellan denna skatt och barnbidragen bleve negativ, borde skillnaden kontant eller in natura utbetalas till den skattskyldige. Motionärerna funne sig sakna anledning närmare beröra, huru ett allmänt barnbidragssystem borde utformas, enär denna fråga vore under behandling av 1941 års befolkningsutredning. Om emellertid alla barn under 16 års ålder tillfördes 200 kronor om året, kunde man för ändamålet räkna med en årlig nettokostnad av 200 miljoner kronor. Då det nu gällde att bygga upp ett befolkningsförsvar, syntes det rimligt att, när så bleve möjligt, eventuellt etappvis, flytta över utgifter från riksförsvaret och krisförsörjningen till befolkningsförsvaret.

Det vore troligt, att krigsfamiljebidragen och prisrabatteringen medverkat till att äktenskapsfrekvens och födelsetal ökat under pågående världskrig. Man borde ej riskera, att ett bortfall av de befolkningspolitiska åtgärder, som krigsfamiljebidrag och prisrabattering jämte skattehöjning i realiteten inneburit, kunde få en fruktsamhetssänkande effekt.

I samma motioner har även framhållits, att det jämväl ur andra synpunkter vore nödvändigt att åtminstone överarbeta vårt skattesystem. Förutom omsättningsskatten påfördes tre olika statsskatter, nämligen bottenskatt, tilläggsskatt och värnskatt, med olika skattesatser. Dessa skatter borde ersättas med en, som utginge efter vissa skalor enligt en enkel matematisk formel. Vissa andra med familjebeskattningen sammanhängande problem borde också bliva föremål för utredning, exempelvis sambeskattningen av äkta makar, skattelindring för föräldrar, vilka tidigare uppfostrat barn, skattelindring vid försörjningsbörda för föräldrar, studerande ungdom etc.

I motionen II: 52 har uttalats den uppfattningen, att tiden nu vore inne för igångsättande av en utredning av frågan om en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan genom direkta barnbidrag och avdrag direkt å skatten. Måhända kunde ifrågakomma ett system med på så sätt differentierade bidrag, att för första barnet skulle utgå 100 kronor och för andra t. o. m. femte barnet 250 kronor. Därtill skulle komma ett skatteavdrag med en procent på inkomst upp till 10 000 kronor och en halv procent på inkomst upp till 50 000 kronor för varje barn. I samband härmed skulle de skattefria barnavdragen avskaffas. Nettokostnaden för detta förslags genomförande beräknades uppgå till cirka 230 miljoner kronor per år.

I motionen II: 387 har framhållits, att gällande regler för sambeskattning av äkta makar, enligt vilka två skattskyldiga efter att ha med varandra ingått äktenskap tillsammans åsättas högre skatt än om de förblivit ogifta, icke kunde verka befordrande på familjebildningen i en tid, då allt flera kvinnor skaffat sig yrkesarbete före äktenskapet och även i allt större utsträckning önskade fortsätta därmed under äktenskapet. Nämnda resultat av reglerna för beskattning av äkta makar framträdde särskilt vid den starkt progressiva statliga inkomst- och förmögenhetsskatten, värnskatten och den särskilda skatten å förmögenhet. Lämpligaste utvägen att råda bot på dessa missförhållanden finge anses vara att borttaga för makar gällande beskattningsregler samt i stället taxera och beskatta äkta makar såsom av varandra oberoende skattskyldiga. Vid statsbeskattningen borde ortsavdrag dock lämpligen beräknas efter de förmånligare regler, som gälla för familjeförsörjare.

Utskottet.

Differentieringen av beskattningen med hänsyn till familjestorlek och försörjningsbörda sker enligt nuvarande bestämmelser genom ortsavdragen, vilka göras från den taxerade inkomsten vid kommunalbeskattningen resp. det taxerade beloppet vid statsbeskattningen. Ortsavdragen bestå av grundavdrag och familjeavdrag. Grundavdrag åtnjutes av varje skattskyldig. Be-

träffande ensamstående skattskyldig gäller dock med avseende å den statliga beskattningen, att grundavdraget vid stigande inkomst successivt minskas för att vid ett taxerat belopp av omkring 14 000—15 000 kronor helt försvinna. Familjeavdrag åtnjutes för hustru, med vilken den skattskyldige under beskattningsåret levt tillsammans, och för hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kronors inkomst. Ortsavdragen äro dyrortsgraderade i fem ortsgrupper. Förutom genom ortsavdragen minskas den taxerade inkomsten resp. det taxerade beloppet genom den s. k. bankningen. Vad som härefter återstår utgör — utom i fall då särskilt avdrag på grund av ömmande omständigheter medgivits samt, sedan vid den kommunala beskattningen i vissa fall medgivits ett ytterligare avdrag med 20 kronor — beskattningsbar inkomst resp. beskattningsbart belopp, varå skatten beräknas.

Föreskrifter om familjeförhållandenas beaktande genom ortsavdrag ha funnits i vår skattelagstiftning alltsedan år 1919. Ortsavdragens införande hade ursprungligen föranletts av den tanken, att ingen borde beskattas för den del av sin inkomst, som motsvarade existensminimum för honom och hans familj, d. v. s. för vad som oundgängligen erfordrades för hans och hans familjs uppehälle. Enligt de nu gällande bestämmelserna i ifrågavarande hänseende, vilka bestämmelser tillkommo genom beslut vid 1938 års riksdag, torde emellertid ortsavdragen få anses ha erhållit en mera vidsträckt räckvidd än som från början avsetts. 1936 års skattekommitté, som utarbetade det förslag, vilket låg till grund för 1938 års författningsändringar, framhöll i ifrågavarande hänseende bland annat, att lättnaden i skattebördan för familjer med barn rent principiellt borde begränsas till befrielse från skatt för den del av inkomsten, som motsvarade den normala barnkostnaden, men att vid beräknandet av nämnda kostnad hänsyn borde tagas ej blott till det oundgängligaste existensminimum utan även i största möjliga mån till vad som enligt nutida uppfattning krävdes för beredande åt barnen av tillfredsställande förhållanden i fråga om bostad, föda, hälsovård, utbildning o. dyl.

Efter tillkomsten av 1938 års lagstiftning på ifrågavarande område ha emellertid de faktiska förutsättningar i fråga om levnadskostnader och skattetryck, från vilka familjeavdragen för barn avvägts, avsevärt förändrats. Levnadskostnadernas stegring har uppenbarligen motverkat avdragens syfte att åstadkomma skattebefrielse för den mot barnkostnaden svarande delen av inkomsten. Den betydande skärpningen av beskattningen har vidare inneburit en väsentlig belastning av familjerna med barn. Beträffande barnfamiljer med låg inkomst torde särskilt skärpningen av den indirekta beskattningen ha blivit betungande, även om verkningarna därav i viss mån mildrats genom subventioner och rabatter. Med hänsyn till det förändrade läge, som sålunda inträtt efter tillkomsten av de nu gällande bestämmelserna om ortsavdragen, torde enligt utskottets mening en anordning, som bättre fyller det med ortsavdragen avsedda syftet, vara påkallad.

I de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 har ifrågasatts, att familjeavdragen för barn skulle avskaffas och ersättas med fasta direkta avdrag å

den påförda skatten, vilka avdrag i de lägre skattefria inkomstklasserna skulle övergå i ett system med barnbidrag. Vidare har i motionen II: 52 förordats en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan genom införandet av ett system med direkta barnbidrag, varvid likaledes förutsatts, att de skattefria barnavdragen skulle avskaffas. Med de i motionerna väckta förslagen för åstadkommande av en jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan åsyftas sålunda en genomgripande förändring i grunderna för vårt nuvarande skattesystem.

Redan tidigare har i samband med verkställda utredningar på familjebeskattningens område konstaterats, att möjligheterna att genom ortsavdrag vid beskattningen bereda lättnad i barnfamiljernas försörjningsbörda äro tämligen små. Sålunda påpekade 1936 års skattekommitté, att den övervägande delen av familjeförsörjare med barn betalade ingen eller så ringa skatt till staten, att skattens eftergivande icke skulle medföra någon nämnvärd lindring i deras försörjningsbörda. Enligt av 1941 års familjebeskattningssakkunniga lämnad uppgift betala av hela antalet taxerade familjer med barn två femtedelar icke någon som helst inkomst- och förmögenhetsskatt till staten och ytterligare två femtedelar ha ett taxerat belopp, understigande ortsavdragets dubbla summa. Av familjerna med 4—6 barn äro enligt samma källa drygt tre fjärdedelar skattefria. Nämnda sakkunniga funno fördenskull, att, om en utjämning av barnförsörjningsbördan skall komma till stånd även inom de lägre inkomstklasserna, till vilka flertalet familjer med barn hör, måste andra åtgärder tillgripas än reformer på den statliga inkomstbeskattningens område. I detta hänseende skisserade de sakkunniga vissa riktlinjer, efter vilka frågan om en mera allmän utjämning av barnförsörjningsbördan enligt de sakkunnigas förmenande borde kunna lösas. De sakkunniga utgingo ifrån att alla familjeförsörjare med barn skola genom bidrag eller skattelättnader eller bådadera erhålla hjälp till barnens försörjning. Därvid ifrågasattes bland annat en metod, enligt vilken de nuvarande skattefria avdragen skulle helt avskaffas och utjämningen av barnförsörjningsbördan i huvudsak åstadkommas genom ett för alla barn lika bidrag. För den med inkomsten stigande barnkostnaden skulle erhållas kompensation genom avdrag direkt å skatten med viss procent av det taxerade beloppet för varje barn. Efter avdraget återstående skattebelopp skulle till motsvarande belopp kvittas mot barnbidraget. Om bidraget överstege skatten, skulle överskottet utbetalas kontant eller i naturaförmåner. Emellertid ansåge sig de sakkunniga icke kunna framlägga något förslag i enlighet med de sålunda skisserade riktlinjerna dels på grund av den betydande kostnadsökning, som därigenom skulle uppkomma, dels ock med hänsyn till att ett sådant förslag med nödvändighet komme att beröra en mängd olika sociala frågor, vilka icke i det sammanhanget kunnat upptagas till prövning.

De av 1941 års familjebeskattningssakkunniga lämnade uppgifterna om antalet barnfamiljer, som ej påförts skatt till staten, giva enligt utskottets mening oförtydbart vid handen, att en lättnad i barnfamiljernas försörjningsbörda icke i någon större utsträckning kan vinnas genom höjning av de nu medgivna ortsavdragen. Sådana familjer, vilkas inkomster äro så låga att nå-

got beskattningsbart belopp ej uppkommer enligt nuvarande bestämmelser, skulle genom en sådan höjning icke erhålla någon som helst lättnad i beskattningen. Varje höjning av ortsavdragen flyttar för övrigt den gräns, vid vilken beskattningsbart belopp uppnås, ytterligare uppåt med påföljd, att en ännu större del av befolkningen blir helt fri från direkt skatt till staten. Det kan emellertid icke anses tillfredsställande, att en betydande del av befolkningen befrias från skyldighet att genom direkt skatt lämna bidrag till täckande av statens utgifter, då därigenom kan befaras, att dess intresse av hushållning med statens medel kommer att minskas. Då sålunda en effektiv utjämning av barnförsörjningsbördan icke kan vinnas genom en omreglering av ortsavdragen, finner utskottet i likhet med de sakkunniga andra åtgärder böra vidtagas i detta syfte.

De i de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 samt i motionen II: 52 väckta förslagen om ortsavdragens ersättande med ett kombinerat skatteavdrags- och barnbidragssystem ha utformats i nära anslutning till de av 1941 års familjebeskattningssakkunniga skisserade riktlinjerna i detta hänseende. Utskottet finner vad i motionerna därutinnan anförts vara värt beaktande. Även utskottet håller för sannolikt, att en utjämning av barnförsörjningsbördan icke kan vinnas annorledes än genom ett på ett eller annat sätt utformat barnbidragssystem. Utskottet har emellertid icke kunnat i detta sammanhang ingå på ett närmare bedömande av denna fråga. Såsom framhållits av familjebeskattningssakkunniga berör ett sådant system ej allenast beskattningen utan även spörsmålet om de statliga och kommunala socialvårdsutgifternas inbördes förhållande, befolkningsfrågan och socialpolitiken i allmänhet. Utan en undersökning, som omspänner hela detta problemkomplex, torde det ej vara möjligt att taga ställning till förevarande spörsmål. Utskottet vill även erinra om de betydande kostnader, som skulle uppstå vid genomförande av motionärernas förslag.

Såsom i de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 uppgivits är frågan om införande av ett allmänt barnbidragssystem för närvarande under övervägande inom 1941 års befolkningsutredning, som enligt den vid årets riksdag framlagda riksdagsberättelsen verkställt undersökningar beträffande barnkostnaderna och verkningarna av olika barnbidragssystem. Det förslag, som befolkningsutredningen kan komma att avgiva angående ett allmänt barnbidragssystem, måste givetvis få ett nära samband med den i motionerna berörda frågan. Utskottet förutsätter därför, att vid prövningen av befolkningsutredningens förslag i denna del jämväl frågan om åstadkommandet av en utjämning av försörjningsbördan för familjer med barn ur de synpunkter, som här angivits, tages under övervägande. På grund härav anser sig utskottet icke kunna tillstyrka de i ovannämnda motioner framställda yrkandena i nu angivet hänseende.

I de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 har vidare uttalats önskemål om att de nuvarande direkta statsskatterna — bottenskatt, tilläggsskatt och värnskatt — ersattes med en enda skatt, som utginge efter vissa skalor,

upprättade enligt en given enkel matematisk formel. Utskottet vill i anledning härav erinra om att dessa skatter utgå efter var sin skala, vilka skalor äro anpassade efter den ekonomiska bärkraft, som ansetts förefinnas inom de olika inkomstskikten. Beträffande särskilt uppdelningen av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten i en rörlig bottenskatt och en fast tilläggsskatt med skilda skatteskalor, så har denna uppdelning skett i syfte att bereda erforderlig elasticitet åt skattesystemet. Verkställda undersökningar hade nämligen visat, att, därest inkomst- och förmögenhetsskatten i sin helhet vore rörlig — innebärande att skattens belopp bestämmes, förutom av den i författningen intagna skatteskalan, av viss årligen fastställd utdebiteringsprocent — vid inträdande behov av ökade skatteintäkter en höjning av nämnda procenttal skulle kunna äga rum endast i tämligen begränsad omfattning. Genom att statsskatten delvis blev fast, vilket innebär att skattens belopp bestämmes i vederbörande författning, erhöll skattesystemet ökad elasticitet. Trots detta visade det sig vid krigsutbrottet, då behov uppkom av en betydande ökning av skatteintäkterna, att de erforderliga skattebeloppen icke kunde i sin helhet uttagas med tillämpning av de fastställda skatteskalorna. Införandet av en särskild värnskatt blev därigenom nödvändigt. Under åberopande av nu anförda omständigheter får utskottet avstyrka motionerna i denna del.

Vad angår de i nyssnämnda båda motioner berörda frågorna om skattelindring för föräldrar, vilka tidigare uppfostrat barn, samt skattelindring vid försörjningsbörda för föräldrar och studerande ungdom finner utskottet ej möjligt att i detta sammanhang närmare ingå på ett bedömande av desamma. Utskottet avstyrker således motionerna i denna del.

Slutligen har i de likalydande motionerna I: 130 och II: 205 samt i motionen II: 387 behandlats frågan om den s. k. sambeskattningen av äkta makar. I den sistnämnda motionen har yrkats, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag till sådan ändring av beskattningen av äkta makar, att denna ej ökas till följd av äktenskapets ingående.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att frågan om sambeskattningen av äkta makar var föremål för övervägande i samband med 1938 års skattelagstiftning, varvid det befanns ofrånkomligt att bibehålla principen om sambeskattning. 1936 års skattekommitté anförde därvid bland annat, att enligt kommitténs mening jämförelse icke borde ske endast mellan två makars beskattning, sådan den var före och blivit efter äktenskapets ingående, utan även och framför allt mellan två familjer med lika stora inkomster, där inkomsten i det ena fallet helt intjänats av mannen men i det andra fallet av båda makarna. Det kunde icke — yttrade kommittén — med skäl påstås annat än att de båda familjernas skatteförmåga i stort sett vore densamma.

Det sålunda anförda finner utskottet fortfarande äga giltighet. Utskottet

kan fördenskull icke tillstyrka bifall till de i motionerna framställda yrkandena i ifrågavarande hänseende.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 130 och II: 205, i vad desamma avse frågan om införande av ett system med efter försörjningskostnaderna anpassade direkta skatteavdrag, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionen II: 52 angående införande av direkta barnbidrag till åstadkommande av jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

3) att de likalydande motionerna I: 130 och II: 205, i vad desamma avse frågan om skatteskalor vid den statliga beskattningen samt om skattelindring för föräldrar, vilka tidigare uppfostrat barn, ävensom skattelindring vid försörjningsbörda för föräldrar och studerande ungdom, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

4) att de likalydande motionerna I: 130 och II: 205, i vad desamma avse frågan om sambeskattning av äkta makar, samt motionen II: 387 i samma ämne icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1944.

På bevillningsutskottets vägnar:

ELON ANDERSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Elon Andersson, Sjödahl, friherre De Geer, Frans Ericson, Velander, Björkman, Eklund, Heüman* och *Herman Ericsson**; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Björklund**, *Orgård, Sandberg, Falk, Lundell, Karlsson* i Grängesberg, *Jonsson* i Skedsbygd och *Nilsson* i Kristinehamn*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *friherre De Geer* och *Jonsson* i Skedsbygd, som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Då det gäller att åstadkomma en utjämning av försörjningsbördan för familjer med barn, hör frågan om ett skatteavdragssystem, anpassat efter försörjningskostnaderna, intimt samman med ett barnbidragssystem. Utskottet förutsätter, att vid prövningen av befolkningsutredningens kommande förslag om ett allmänt barnbidragssystem jämväl de synpunkter, som framförts i de likalydande motionerna I: 130 och II: 205, skola tagas under övervägande. Det synes då nödvändigt, att erforderlig utredning vid denna prövning kan förebringas rörande ett skatteavdragssystem och dess verkningar, detta så mycket mera som det av motionärerna föreslagna systemet skulle utgöra en utbyggnad uppåt i inkomstklasserna av ett allmänt barnbidragssystem.

Råder sålunda i princip enighet om att i sammanhang med prövning av frågan om ett allmänt barnbidragssystem även frågan om ett skatteavdragssystem skall beaktas, torde alla skäl tala för att den begärda utredningen nu kommer till stånd. Om denna icke kommer till stånd nu, finnes anledning antaga, att prövningen av frågan om ett allmänt barnbidrag kommer att försenas och att man måhända kommer att försitta möjligheterna att omedelbart vid övergången till efterkrigstiden kunna i samhällets socialpolitiska och befolkningspolitiska system inpassa åtgärder, för vilkas förverkligande starka sociala rättviseskäl tala.

Den begärda utredningen bör sålunda företagas nu och det borde vara möjligt för 1941 års befolkningsutredning att med utnyttjande av särskilt tillkallad expertis utföra denna så, att den kan framläggas i sammanhang med de förslag, som befolkningsutredningen torde komma att avgiva angående ett allmänt barnbidragssystem. Sedan emellertid skattefrågorna redan en gång utbrutits i och med tillsättande av 1941 års familjebeskattningssakkunniga, är det möjligt, att befolkningsutredningen anser detta ligga utanför sina uppgifter, varför vid sådant förhållande det, såsom motionärerna föreslagit, bör uppdragas åt en särskild kommitté att skyndsammast utreda det ifrågavarande problemkomplexet.

Vad angår möjligheterna att ersätta de nuvarande direkta statsskatterna med en enda skatt beräknad enligt en enkel matematisk formel, lär det icke möta hinder att konstruera en formel, så beskaffad att genom denna elasticiteten i skattesystemet kan bibehållas.

Vad slutligen beträffar andra med familjebeskattningen sammanhängande problem såsom sambeskattningen av makar, skattelindring för föräldrar vilka tidigare uppfostrat barn, skattelindring vid försörjningsbörda för föräldrar, studerande ungdom etc. böra dessa problem tillmätas sådan betydelse, att de böra ingå i den utredning, som av ovan närmare angivna orsaker torde vara nödvändig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 130 och II: 205, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten för fysiska personer, vilken utredning främst skulle ha till ändamål att praktiskt utforma ett system med efter försörjningskostnaderna anpassade direkta skatteavdrag, vilket i de lägre skattefria inkomstklasserna skulle övergå i ett system med barnbidrag, avseende att i de lägsta inkomstklasserna lätta barnfamiljernas försörjningsbörda; samt

2) att motionen II: 52 angående införande av direkta barnbidrag till åstadkommande av jämnare fördelning av barnförsörjningsbördan och motionen II: 387 angående ändring av gällande bestämmelser om beskattning av äkta makar måtte anses besvarade genom vad utskottet under 1) härovan anfört och hemställt.»; samt

II) av herrar *Velander, Björkman* och *Lundell,* som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen nr 387 i andra kammaren, vari hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till sådan ändring av beskattningen av äkta makar, att denna icke ökades till följd av äktenskapets ingående.

447528. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag. 1944.